

Din Kültürü Dersi Çalışma Notları

İnsanda doğuştan var olduğu düşünülen değişmez özelliklerin bütünü insan doğasını oluşturur. İslam dininde buna fitrat veya yaratılış denir.

Tanrı'nın varlığını, birliğini, eşi ve benzerinin olmadığını savunan inanma biçimine tek tanrıcılık ya da monoteizm adı verilir.

İlahi olmayan Çin dinlerinden Konfüçyüsçü lükte "Tien", Taoizm' de "Tao", İslam'dan önceki Türkler' de "Gök Tanrı" adında tek bir İlah'a inanılmıştır

Çok Tanrıcılık (Politeizm)

Bu anlayış birden çok Tanrı'nın var olduğunu savunur. Bu anlayış birden çok Tanrı'nın var olduğunu savunur. Hinduizm'de Brahma yaratıcı, Vişnu koruyucu, Şiva ise yok edici tanrı olarak kabul edilir. İslamiyet'ten önce Arabistan'daki putperestlik de çok tanrıcılık örneğidir.

İslam dini, çok tanrıcılığı Yüce Allah'a ortak koşmak (**şirk**) olarak değerlendirmiş ve şirkin her türlüşünü yasaklamıştır.

Tanrı Tanımazlık: Ateizm, evreni yaratan yüce bir Tanrı'nın varlığını reddeder. (**Satanizm**)

Hudus delili: Evren ezeli değildir, sonradan meydana gelmiştir. Sonradan meydana gelen her varlığın bir yaratıcısı olması gerekir. Bu yaratıcı Yüce Allah'tır.

İmkân Delili: Evren ve tüm varlıklar sonradan yaratılmıştır. Sonradan yaratılan her şey mümkündür. Yani bunların varlığı zorunlu değildir. Varlığı zorunlu olmayan evreni ve içindeki varlıkları yaratmayı dileyen bir varlık bulunması gerekir. Bu da Allah'tır.

Nizam Delili: Evrende, doğada son derece hassas bir ölçü ve düzen vardır. Bu eşsiz düzenin kendiliğinden veya tesadüfen meydana gelmesi mümkün değildir. Bu düzeni sağlayan yüce bir varlık bulunması gerekir, o da Allah'tır.

İlk Muharrik Delili: Hareket eden her şey, başka bir varlık tarafından hareket ettirilir. Tüm varlıkları hareket ettiren bir ilk hareket ettiricinin (muharrik) olması gerekir. O Yüce Allah'tır

Dua: Dua, insan ile Allah arasında iletişim kurma yollarından biridir.

Tövbe: İnsanın işlediği bir günah veya hatadan pişmanlık duyması, aynı hatayı bir daha yapmaya karar vermesi ve hatalarından dolayı Allah'tan bağışlanma dilemesidir.

Allah'a İman

ZatıSıfatları

1- **Vücut:** Bu sıfat Allah Teâlâ'nın var olduğunu ifade eder, Allah Teâlâ vardır. Varlığı ezelîdir. Vâcib-ül vücûddür, yanî varlığı lazımdır.

2- **Kıdem:** Allah Teâlâ'nın varlığının başlangıcı olmamasıdır. Allah Teâlâ'nın varlığının evveli yoktur.

3- **Beka:** Allah Teâlâ'nın varlığının sonu olmaması, daima var bulunmasıdır. Allah Teâlâ'nın varlığının sonu yoktur. Hiç yok olmaz.

4- **Vahdaniyyet:** Allah Teâlâ'nın bir olması demektir. Allah Teâlâ'nın zatında, sıfatlarında ve işlerinde ortağı, benzeri yoktur.

5- **Muhalefetünlil-havadis:** Allah Teâlâ'nın sonradan vücut bulan varlıklara benzememesi demektir. Allah Teâlâ, zatında ve sıfatlarında hiçbir mahlûkun zât ve sıfatlarına benzemez.

6- **Kıyam binefsihi:** Allah Teâlâ'nın, başka bir varlığa ve hiçbir mekâna muhtaç olmadan zâtı ile kaim olması demektir. Allah Teâlâ zâtı ile kaimdir. Mekâna muhtaç değildir. Madde ve mekân yok iken O var idi. Zîra her ihtiyactan münezzehtir.

Subûti Sıfatları

1- **Hayat:** Allah Teâlâ'nın hayat sâhibi olması demektir. Allah Teâlâ diridir. Hayatı, mahlûkların hayatına benzemeyip, zatına layık ve mahsus olan hayat, ezelî ve ebedidir.

2- **İlim:** Allah Teâlâ'nın her şeyi bilmesi, ilminin her şeyi kuşatması demektir. Allah Teâlâ her şeyi bilir. Bilmesi mahlukatın bilmesi gibi değildir.

3- **Sem'i**: Allah Teâlâ'nın her şeyi işitmesidir. Allah Teâlâ işitir. Vâsıtasız, cihetsiz işitir. İşitmesi, kulların işitmesine benzemez.

4- **Basar**: Allah Teâlâ'nın her şeyi görmesidir. Allah Teâlâ görür. Aletsiz ve şartsız görür. Görmesi göz ile değildir.

5- **İrâde**: Allah Teâlâ'nın dilemesi vardır. Dilediğini yaratır. Her şey Onun dilemesi ile var olur.

6- **Kudret**: Allah Teâlâ, her şeye gücü yeticidir. Hiçbir şey O'na güç gelmez.

7- **Kelâm**: Allah Teâlâ'nın harfe ve sese muhtaç olmadan konuşması demektir. Allah Teâlâ söyleyicidir. Söylemesi alet, harfler, sesler ve dil ile değildir.

8- **Tekvîn**: Allah Teâlâ yaratıcıdır. Ondan başka yaratıcı yoktur. Her şeyi O yaratır.

Meleklerle İman

Meleklerin varlığına inanan insan, tüm davranışlarının onlar tarafından görüleceğini ve kaydedileceğini düşünerek kötülük yapmaktan kaçınır. Melekler soyut varlıklar olup gözle görünmezler. Melekler nurdan yaratılmış olup yeme, içme, uyuma, yorulma, üreme gibi fizyolojik özellikler taşımazlar. Meleklerde cinsiyet yoktur.

Peygamberlere İman

Yüce Allah tarafından indirilen kutsal kitaplardan Tevrat Hz. Musa'ya, Zebur Hz. Davut'a, İncil Hz. İsa'ya, Kur'an-ı Kerimde Hz. Muhammed'e indirilmiştir.

Bazı Peygamberlere de dört büyük kutsal kitap dışında suhuf denilen az sayıda sayfadan oluşan ilahi mesajlar da gönderilmiştir. Hz. Şit (as)'e 50 sayfa, Hz. İdris (as)'e 30 sayfa, Hz Adem (as) ve Hz. İbrahim (as)'e 10'ar sayfa kutsal metin verilmiştir.

Peygamberler, her türlü ahlak güzelliğine sahip örnek insanlardır. Peygamberlerde bulunması gereken bazı özellikler:

1- **Sıdk**: Doğruluk demektir. Peygamberler son derece doğru insanlardır. Asla yalan söylemezler. Oldu dedikleri

olmuştur, olacak dedikleri zamanı gelince mutlaka olacaktır.

2- **Emânet**: Güvenilir olmak demektir. Peygamberler her hususta güvenilir kimselerdir, emanete asla hıyanet etmezler.

3- **Fetânet**: Akıllı ve uyanık olmak demektir. Peygamberler akıllı, uyanık ve yüksek zekâ sahibidirler.

4- **İsmet**: Günah işlememek demektir. Peygamberler gizli ve açık hiçbir şekilde günah işlemezler.

5- **Tebliğ**: Bildirmek demektir. Peygamberler Allah'tan aldıkları dinî hükümleri olduğu gibi hiçbir değişiklik olmadan insanlara bildirmişlerdir.

Mucize, peygamberin, genellikle peygamberliklerini ispat etmek amacıyla Allah'ın izni ve yardımıyla ortaya koydukları olağanüstü olaylara denir.

Hz. İsa'nın ölülerini diriltmesi, Hz. Musa'nın Kızıl denizi yarması, Hz. İbrahim'in ateşte yanmaması birer mucizedir.

Her canlının bir sonu olduğu gibi içinde yaşadığımız evreninde bir sonu olacaktır. Evrenin varlığının sona ermesi **İsrafil adlı meleğin "Sûr"a üflemesiyle gerçekleşecektir. Sûr'a ikinci kez üflemesiyle dünya hayatında yaşamış tüm canlılar tekrar diriltileceklerdir. İslam inancına göre bu diriliş ruh ve beden ile olacaktır.**

Mahşer, adı verilen yerde insanların toplanmalarından sonra kendilerine dünyada iken yaptıkları işlerin yazılı olduğu bir defter verilecek ve hesaba çekilecektir.

Kader, "Allah'ın sonsuz ilmi ve kudretiyle başlangıçtan sona kadar evrende olacak her şeyi planlaması,

Kaza, "Allah'ın nesne ve olaylara ilişkin ezeli planını gerçekleştirme" şeklinde tanımlanır.

Ecel, kelimesi hayatın sonu anlamına gelir. Bu kavram insanın ömrünün bittiğini anlatır.

Ömür, ise insanın doğumundan ölümüne kadar geçen süredir.

Rızık, sözlükte nasip, pay, nimet ve bağış gibi anlamlara gelir. Terim olarak Allah'ın bütün canlılara maddi ya da manevi olarak lütfettiği nimetlerdir.

Tevekkül, sözlükte güvenmek, dayanmak ve işi başkasına havale etmek demektir. Terim olarak kişinin gerçekleştirmek istediği işi konusunda elinden geleni yaptıktan sonra Allah'a güvenip dayanması ve O'nun yardımını beklemesi anlamına gelir.

Ölen bir Müslümanı yıkamak, kefenlemek, onun için namaz kılıp dua etmek ve kabre koymak **farz-ı kifayedir**.

Farz: Yüce Allah'ın yapılmasını kesin olarak istediği iş ve davranışlardır. Beş vakit namaz, oruç, hac ve zekât gibi ibadetler farzdır.

Vacip: Farz kadar kesin olmamakla beraber Allah'ın yapılmasını istediği iş ve davranışlardır. Ramazan ve Kurban Bayramı namazları ile vitir namazı vaciptir.

Sünnet: Peygamberimizin söz, fiil ve takrirlerine denir. Örneğin beş vakit namazın sünnetlerini ve teravih namazı kılmak sünnettir.

Temizlik

Gusül, ağız ve burnu suyla temizlemek ve bütün bedeni hiç kuru yer bırakmaksızın yıkamaktır. Bu yıkanma şekline boy abdesti de denir.

Su ile abdest alma imkânı bulunmayan yerde temiz toprak veya toprak cinsinden bir şeyle alınan abdeste **teyemmüm** denir.

İbadetler

Namaz, oruç (Beden ile yapılanlar)

Zekât, kurban (Mal ile yapılanlar)

Hac (Hem beden hem de mal ile yapılanlar)

Namazın Dışındaki Farzlar

Hadesten taharet: (Abdest almak ve gerektiği hallerde gusül yapmak)

Necasetten taharet: (Elbisenin temiz olması)

Setr-i avret : (Giyinik olmak)

Namazın Dışındaki Farzlar

Hadesten taharet (Abdest almak ve gerektiği hallerde gusül yapmak)

Necasetten taharet (Elbisenin temiz olması)

Setr-i avret (Giyinik olmak)

Namazın İçindeki Farzlar

Başlama tekberi (Namaza "Allah-u Ekber" diyerek başlamak)

Kıyam (Namazda gereken yerlerde ayakta durmak)

Kıraat (Kur'an'dan ayetler okumak)

Rükû (Secdeye varmadan önce elleri dizlere koyup yere paralel biçimde eğilmek)

Secde (Dizleri, elleri, alnı ve burnu yere koyup kapanmak)

Kade-i ahire (Namaz sonunda Tahiyat duasını okuyacak kadar oturmak)

İbadetler

Ramazan ve Kurban Bayramların da ikişer rekât bayram namazı kılınır. Bayram namazı, bayramın birinci günü güneş doğduktan kırk beş dakika sonra camilerde cemaatle kılınır. **Bayram namazı kılmak vaciptir. Ramazan ayı boyunca her gece yatsı namazından sonra teravih namazı kılmak sünnettir. Bu namaz genellikle yirmi rekât olarak, iki ya da dört rekâtta bir selam verilerek kılınır. Teravih namazı tek başına da cemaatle de kılınabilir.**

Cenaze namazı, ölen Müslümanlara dua etmek amacıyla kılınır. Bu namazın rükû ve secdesi yoktur. Ayakta ve cemaatle kılınır. **Cenaze namazı farz-ı kifâyedir.** Yani ölen kişinin namazını bir grup Müslümanın kılmasıyla diğerlerinin üzerinden yükümlülük kalkar.

Sağlık durumu elverişli olmayanlar, yolculuğa çıkanlar, hamile ve yeni doğum yapmış bebekli kadınlar oruç tutup tutmama konusunda serbest bırakılmışlardır. Ayrıca bayanlar özel durumlarda oruç tutmakla sorumlu tutulmamıştır. Bütün bu kimseler oruç tutabilecek duruma geldiklerinde tutamadıkları gün sayısınca oruç tutarlar. Buna **kaza orucu** denir.

Sürekli sağlık sorunu ve yaşlılık gibi nedenlerle oruç tutamayanlar gün sayısınca **fıdye** verirler. Fıdye, bir yoksulun bir günlük yiyecek ihtiyacını karşılayacak miktardaki paradır.

Müslümanların önem verdiği oruçlardan biri de **muharrem orucudur**. Peygamberimiz, muharrem ayını "Allah'ın ayı" olarak nitelendirerek ramazandan sonraki en faziletli orucun bu ayda tutulduğunu ifade etmiştir.

Alevi - Bektaşî geleneğinde de muharrem ayının özel bir yeri vardır. Alevi - Bektaşîler **muharrem ayının ilk on iki gününü oruçlu olarak geçirirler**.

Zekât zengin Müslümanların yılda bir kez malının veya parasının belli bir miktarını Allah (c.c) rızası için ihtiyaç sahiplerine vermesidir. Bir kimsenin dinen zengin sayılabilmesi için nisap miktarı mala sahip olması gerekir. Zekât verilecek malın veya paranın bir yıl süreyle sahibinin elinde bulunması gerekir.

Zekât; altın, gümüş,para,büyük ve küçükbaş hayvan, toprak ürünleri gibi mallardan verilir. Altın, gümüş, para, küçükbaş hayvanların zekâtı kırkta bir oranındadır. Büyükbaş hayvanların otuzda biri için bir koyun ya da keçi zekât olarak verilir. Toprak ürünlerinin zekâtı ise onda birdir.

Hac, belirli zamanlarda Kâbe'yi ve etrafındaki kutsal yerleri usulüne uygun olarak ziyaret etmek, buralarda yapılması gereken dini görevleri yerine getirmektir. **Haccın farzı üçtür: 1. İhram 2. Kâbeyi tavaf 3. Arafat'ta vakfe**

İslam'da kurban ibadetinin tarihçesi Hz. İbrahim zamanına kadar uzanır.

Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla yapılan her güzel iş ve davranışa **salih amel** denir.

Hız. Muhammed'in Hayatı

Mekke dönemi

Arabistan'da putperestler dışında Yahudi, Hristiyan, Mecusi, Sabi ve Hanif olan insanlar da vardı. **Hanifler**, Hz. İbrahim (as)'in dini geleneğini sürdüren tevhit inancını benimsemiş kişilerdi.

Hız. Muhammed (s.a.v), 20 Nisan (12 Rebiyyülevvel) 571 tarihinde Mekke'de doğdu. Babası

Abdullah, annesi Amine'dir. Babası, Peygamberimiz doğmadan önce vefat etti. Dedesi Abdulmuttalib ona "çok övülen" anlamına gelen Muhammed adını verdi.

Hız. Hatice ile evliliği- vefatı

Ebu Talibin Abdulmuttalib'in vefatı

Hüzün yılı

Ficar savaşları

Hilful Fudul cemiyetine katılması

İlk hicret Habeşistan

Kabe hakemliği

İlk vahiy- Nur dağı Hira mağarası 610 Alak suresi OKU

İlk vahyin ardından danıştığı kişi Varaka bin Nevfel

Akabe Biatları

Hicret Medine ye

Sığındıkları mağara Sevr

Hicrette yol arkadaşı Hız. Ebu Bekir

Yatağına bıraktığı kişi Hız. Ali

İslam tarihindeki ilk mescit Kuba mescidi

Medine Dönemi

Yahudi kabileleriyle yapılan anlaşmaya "**Medine Vesikası**" yada "**Medine Sözleşmesi**" adı verilmiştir.

Mescid-i Nebi inşası

Suffa mescidin içindeki okul

Evs ve hazreç kardeşliği

Bedir Uhud Hendek savaşları

Hudeybiye antlaşmasının ardından Mekkenin Fethi

Veda hutbesinde Kadın hakları üzerinde durmuş, toplumsal barışın korunması için neler yapılması gerektiğini bildirmiştir. Kan davası, kölelik, zulüm ve haksızlık gibi insan onuruyla bağdaşmayan tutum ve davranışları yasaklamıştır.

Merhamet: Rahmet demektir.

Ehl-i Beyt: Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin

Peygamberimizin Anlamak

Sünnet; sözlü, fiili ve takriri olmak üzere üç gruba ayrılır.

Takriri: Susup onaylaması

Kütübi Sitte

Bu altı kitaptan Buhari ve Müslim'in Sahih adını verdikleri eserleri diğer eserlere göre daha fazla kabul görmüştür. Bu kitapların yazarları şunlardır: Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesai ve İbni Mace

Yüce Allah insanları iyiye, doğruya yönlendirmek için birçok peygamber göndermiş, bunlardan bazılarına da ilahi kitaplar indirmiştir. **Hz. Musa'ya Tevrat'ı, Hz. Davut'a Zebur'u, Hz. İsa'ya İncil'i, son peygamber Hz. Muhammed'e ise Kur'an'ı Kerim'i göndermiştir.**

Kur'an'ın indirilişi, Hz. Muhammed (s.a.v)'in 610 yılının Ramazan ayında ilk vahyi almasıyla başlayıp vefat ettiği 632 yılına kadar sürmüştür. İlk vahyin **Kadir Gecesi'nde** indirildiği Kur'an-ı Kerim'de şöyle ifade edilir: "Biz onu (Kur'an'ı) Kadir Gecesi'nde indirdik."

Hz. Ebu Bekir Dönemi'nde bir kitap haline getirilen Kur'an, Hz. Osman'ın halifeliği döneminde çoğaltıldı.

Sure, Kur'an'ın en az üç ayetten oluşan her bir bölümüne denir. Kur'an'da 114 sure vardır. En uzun sure 286 ayetten oluşan Bakara, en kısa süre ise 3 ayetten oluşan Kevser suresidir.

Surelerin sıralaması iniş sırası ya da konularına göre değil, Cebrail (as)'in Peygamberimize bildirdiği şekliyle, vahiy katipleri tarafından yapılmıştır. Bu durumda dizilişine göre **Kur'an'ın ilk suresi Fatiha, son suresi ise Nas suresidir**

Cüz, Kur'an-ı Kerim'in her 20 sayfasına denir. Kur'an'da toplam 30 cüz vardır. Her cüzün başında cüz başlangıcını gösteren işaretler bulunur.

Tecvit, Kur'an-ı Kerim'i güzel bir şekilde okumak için uyulması gereken kuralları kapsayan bir ilimdir.

Mukabele, karşılıklı okuma anlamına gelir. Mukabele, vahiy gelmeye devam ederken Hz. Muhammed (s.a.v) ile Cebrail (as)'in her yılın Ramazan ayında Kur'an ayetlerini karşılıklı okumalarına denir. Hatim, Kur'an-ı Kerim'i ezbere ya da yüzünden baştan sona kadar okumaya veya dinlemeye denilmektedir.

Tefsir, Kur'an ayetlerini indikleri zamanı, mekânı ve ayetin indiriliş sebebini göz önünde bulundurarak açıklamak ve yorumlamaktır.

Kur'an okurken uyulması tavsiye edilen bazı davranışlar şunlardır:

Kur'an'ın bizzat kendisine hitap ettiği bilinciyle okumak

Okumaya "eûzû besmele" ile başlamak

Mümkünse abdestli olmak

Secde ayetleri geldiğinde secde etmek

Okunuş kurallarına uymak

Okuduğunu düşünmek ve anlamaya çalışmaktır.

İslam Düşüncesinde Yorum Farklılıklarının Ortaya Çıkış Sebepleri

İnsanın Yapısından Kaynaklanan Sebepler, Kültürel Sebepler, Siyasi Sebepler, Sosyal Sebepler, Coğrafi Sebepler, Dini Metinlerden Kaynaklanan Sebepler

İslam tarihinin ilk dönemlerinde yaşanan bazı olaylar, siyasetin din anlayışında etkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, Hz. Muhammed'in vefatından sonra kimin halife olacağı, halifenin hangi şartlara sahip olması gerektiği, nitelikleri vb. konular Müslümanlar arasında görüş ayrılıklarının çıkmasına neden olmuştur.

İslam düşüncesinde mezhepler siyasi-itikadi ve ameli-fıkhi olmak üzere ikiye ayrılır. İtikadi mezhepler dinin inanç alanıyla ilgili konular üzerinde yoğunlaşırken, ameli mezhepler dinin uygulama alanıyla ilgili konuları ele alır.

İnanç: Haricilik- Şia- Mutezile- Eşari

İslam Düşüncesinde Siyasi İtkadi Yorumlar

Müslümanlar arasında ortaya çıkan ilk itikadi fırka **Hariciliktir.** Haricilere göre İslam'ın en ideal

uygulanması Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer dönemlerinde gerçekleşmiştir. Hz. Osman'ın hilafetinin ilk altı yılından sonraki uygulamalarıyla Hz. Ali'nin de Muaviye karşısındaki haklı davasını hakeme götürmeyi kabul ettiği için küfre düşüğünü iddia etmişlerdir. Sıffin savaşı

Şia

Hz. Ali'nin Hz. Peygamberden sonra nas ve tayinle imam olduğuna inanan, imametın kıyamete kadar onun soyuna ait olduğunu ileri süren, bu imamların masum olduklarını iddia eden topluluklara Şia denir. Şiiler, imamet konusunu inanç esaslarından biri olarak kabul ederler

Mutezile:

Mu'tezile mezhebine göre insan, fiillerinde tamamen özgürdür, bu fiillerde Allah'ın hiçbir etkisi ve müdahalesi yoktur. Aksi takdirde kişi eylemlerini zorlama ile gerçekleştirmiş olurdu. Böyle bir durumda da insanı eylemlerinden sorumlu tutmak mümkün olmazdı.

Maturidilik:

Ebu Mansur Muhammed bin Ahmet'in görüşleri çerçevesinde ortaya çıkıp yayınlan siyasi-itikadi yorum biçimidir.

Bu yaklaşıma göre insana cüz'i irade verilmiştir. Bundan dolayı da insan tüm fiillerinden sorumlu olan bir varlıktır. İnsan bir şeyi yapmak istediği zaman Allah, bu fiilin gerçekleşmesi için kudret yaratır ve insan da bu kudretle o fiili gerçekleştirir. Dönemin üstatlarından ilim öğrenen İmam Maturidi özellikle, tefsir, fıkıh, kelam gibi ilimlerde kendini geliştirmiştir. Kitabû'tTevhid ve Te'vilâtü'l Kur'an önemli iki eseridir. Dönemin üstatlarından ilim öğrenen İmam Maturidi özellikle, tefsir, fıkıh, kelam gibi ilimlerde kendini geliştirmiştir. Kitabû'tTevhid ve Te'vilâtü'l Kur'an önemli iki eseridir.

Eşarilik

Ebu'l-Hasan el Eşari'nin itikadi konularla ilgili görüşlerini benimseyenlere Eşari'ye denilmiştir. Eşarilik ehl-i sünneti meydana getiren mezheplerden biridir.

İnsanların fiillerini yaratan Allah'tır. İnsanlar davranışlarını cüzi iradeleriyle ve Allah'ın verdiği güçle gerçekleştirirler.

Büyük günah işleyen kişi dinden çıkmış sayılmaz.

Bir şeyin kötü olmasını akıl değil dinî ilkeler belirler.

İslam Düşüncesinde Ameli-Fıkhi Yorumlar

Hanefilik:

İmam Ebu Hanife'nin görüşlerine dayanır. Ebu Hanife, kendinden önceki fıkhi görüş ve rivayetleri, dönemindeki şartları ve ihtiyaçları dikkate alarak değerlendirmiştir. Dinin genel ilkelerini, toplumun geleneklerini ve insan için faydalı olanları dikkate alarak yapmış olduğu içtihatlar, Hanefi mezhebinin yaygınlaşmasını sağlamıştır.

Malikilik:

Malik bin Enes'in görüşlerine dayanır. Görüş ve uygulamalarında Kur'an, sünnet, sahabe ve tabiîn sözlerini kaynak kabul eder. Maliki mezhebinin en önemli özelliği, Medine halkının uygulamalarına diğer mezheplerden daha fazla önem vermesidir.

Şafilik

Şafii mezhebinin kurucusu olan İmam Şafii, bazı fetvalarını bulunduğu çevrenin şartları doğrultusunda zaman zaman gözden geçirmiştir. Şafii mezhebi de diğer mezhepler gibi herhangi bir meselenin çözümü için önce Kur'an ve sünnete başvurur. Eğer bir mesele hakkında hüküm Kur'an ve sünnette varsa başka delile başvurulmaz yoksa önce icma ardından da kıyas deliline gidilir.

İmam Şafii fıkıh ilminin usul ve esaslarını sistemli bir şekilde ortaya koyan bir eser yazmıştır. Er-Risale fi Usûl ve el-Umm, İmam Şafii'nin fıkhi konulardaki görüşlerini içeren eserleridir.

Hanbelilik:

Mezhebinin kurucusu ünlü hadis ve fıkıh alimi Ahmet bin Hanbel'dir. Hanbeli mezhebinin en önemli özelliği re'y ve kıyastan daha çok ayet, hadis ve sahabe sözü gibi nakli delillere dayanmasıdır. Bunun için bu mezhepte hadise dayalı bir fıkıh anlayışı hakimdir.

Caferilik:

İmam Cafer-i Sadık'ın inanç, ibadet ve muameleat konusundaki görüşlerini esas alan bir oluşumdur. Caferiler, dini konularda Kur'an-ı Kerim ve sünnetin yanı sıra masum kabul ettikleri on iki imamın sözlerini de delil olarak kabul ederler.

Caferilik çoğunlukla Şia'ya mensup olan Müslümanların benimsediği ameli-fıkhî mezheptir.

İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

İslam'ın itikadi ve fıkhi yorumları olduğu gibi ahlaki yorumları da vardır. İslam'ın ahlak esasları üzerinde yoğunlaşan düşünceye tasavvufî düşünce denir.

Tasavvuf; kalbe yalnızca Allah sevgisini yerleştirmeyi, züht ve takvayı, nefsi kötü duygu ve düşüncelerden arındırmayı amaçlar. Kur'an'da nefsi arındırmayı, dünya malına fazla önem ermemeyi vurgulayan ayetler tasavvufun ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Tasavvufun ortaya çıkmasında; Hz. Muhammed (s.a.v)'in sade bir hayat yaşaması

Peygamberlik gelmeden kendine özgü tecrübeler yaşaması

Emeviler Döneminde bazı yöneticilerin lüks ve gösteriş içinde hayat sürmeleri

Yeni fetihlerle Müslümanların farklı coğrafyalarda farklı yaşam biçimleriyle karşılaşmaları etkili olmuştur.

Yesevilik:

Yesevilik düşüncesinin kurucusu 12. yüzyılda yaşayan Hoca Ahmet Yesevi'dir.

Hoca Ahmet Yesevi'nin güzel ahlakı ve dini değerleri konu alan şiirlerine hikmet adı verilir. O; şiirleri, sohbetleri, kişiliğiyle halk arasında çok sevilmiş, "Pir-i Türkistan" lakabıyla tanınmıştır. Ahmet Yesevi'nin şiirleri **Divan-ı Hikmet** adlı eser de toplanmıştır

Kadirilik:

12. yüzyılda Abdülkadir Geylani'nin düşünceleri etrafında oluşmuş tasavvufî bir yorumdur.

Nakşibendilik:

Nakşibendilik, Bahaeddin Nakşibend'in düşünceleri etrafında oluşan tasavvufî bir yorumdur.

Nakşibendilikte Allah'ı sessiz olarak ve devamlı zikretmeye büyük önem verilmiştir. Böylece kişinin kötü arzularını yok edeceğine inanılır. Allah'ı çokça anan kimse onun sevgisini kalbine nakşeder yerleştirir.

Mevlevilik:

Mevlâna, 1207 yılında bugün Afganistan'ın kuzeyinde yer alan Belh şehrinde doğmuş ve küçük yaşlarda ailesiyle birlikte Konya'ya yerleşmiştir.

Mevlâna, Şems isimli bir sufi ile tanıştıktan sonra farklı bir düşünce dünyasına girerek öğütlerini ve hikmetli sözlerini insanlara aktarmak için şiir sanatına başvurmuştur. Mevlâna'nın Mesnevi ve Divan-ı Kebir isimli iki manzum eseri bulunmaktadır.

Mevlevilikte şiir, musiki ve sema ayininin önemli yeri vardır. Mevlevi dervişler ney, kudüm gibi müzik aletleri eşliğinde, özel giysiler içerisinde sema ayini yaparlar.

Mevleviliği sistemleştiren Mevlana'nın oğlu **Sultan Velettir.**

Alevilik – Bektaşilik

Hz. Ali'yi seven, sayan ve ona taraftar olan kişiye Alevi denir. Aleviler; Allah'ın birliğine inanan, Hz. Muhammed (s.a.v)'i son peygamber olarak kabul eden, kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim olan, Hz. Muhammed (s.a.v)'i ve O'nun ehl-i beytini seven Müslümanlardır.

Bektaşilik düşüncesinin kurucusu Hacı Bektaş Veli olup Horasan'dan gelen erenlerle birlikte hakikat ışığını Anadolu' da yakmış ve etrafındaki insanlara tasavvufun inceliklerini anlatmıştır.

Alevilik Bektaşilik ile ilgili kavramlar

Cem ve Cem evi:

Cem; toplanmak, bir araya gelmek ve bütünleşmek demektir. Alevilik – Bektaşilikte cem bir araya gelinerek topluca yapılır. Cemi dede yönetir.

Semah:

Evrende bulunan her şeyin dönmesinden hareketle Aleviler, Allah'a olan aşk ve sevgilerini döndükleri semahla ifade ederler. Semah; ilahi aşkı ruhunda duymaya, o aşkla Allah'ın güzel isimlerinden herhangi birini anarak ayakta dönmeye denir.

Musahiplik:

Alevilik – Bektaşilikte musahiplik (yol kardeşliği) çok önemlidir. Musahiplik, Hz. Peygamber Döneminde sahabe arasında yaşanan birlik, beraberlik, kardeşlik ve dayanışmanın günümüze taşınmasıdır.

Musahiplik, evli olan iki kişinin aileleriyle birlikte dedenin huzurunda kurban keserek hayat boyu yol kardeşi olmaya söz vermesidir. Musahipliğin temeli dayanışma ve paylaşımdır.

Gülbenk:

Alevilik – Bektaşilikte ibadetin temeli duadır. İnsan, günlük hayatta maddi ve manevi pek çok sıkıntılara düşebilir ve o vakit bir kurtarıcı, çıkış yolu aramaya başlar. Aklına ilk gelen ise Yüce Allah olur.

Alevi – Bektaşî geleneğinde dua "gülbenk" olarak isimlendirilir. Gülbenk kelimesi gül sesi, bül-bül şakıması anlamlarına gelmektedir. Gülbenk; Allah'a sığınma, yalvarma ve O'ndan af dilemedir.

Muharrem ve Aşure Ayı:

Muharrem hicri yılın ilk ayıdır. Muharrem ayının onuncu günü "aşura" diye adlandırılır. Hz. Peygamber bu ayın dokuz, on ve on birinci günlerinde oruç tutmuş; Müslümanlara da bu orucu tutmalarını tavsiye etmiştir.

Alevi – Bektaşiler muharrem ayına büyük önem verirler. Bu ay boyunca Hz. Peygambere ve onun ehl-i beytine salavat getirirler. Başta Hz.

Hüseyin olmak üzere Kerbela'da şehit düşenler için mersiyeler ve dualar okurlar. Muharrem ayının ilk on iki gününü oruçlu olarak geçirirler. Bu günlerde Hz. Hüseyin'in ve evladının Kerbela'da susuz bırakılmasından dolayı su içmez, eğlence yapmaz ve kurban kesmezler.

Alevi-Bektaşî kültüründe muharrem'in ilk on günü oruç tutulduktan sonra on üçüncü günde Kerbela faciasından sağ kurtulan İmam Zeynel Abidin için şükür kurbanı kesilir, aşure kaynatılır. Muharrem ayında yoksullara, kimsesizlere yardım etmeye daha çok özen gösterilir. Yardımlaşmaya önem verilir.

Nusayrilik

Nusayriler, İslam'ın tasavvufi yorumlarından Alevilik düşüncesine bağlıdırlar. Düşüncelerini ehl-i beyt imamlarından Hasan el – Askeri yoluyla Hz. Ali'ye ve Hz. Muhammed (s.a.v)'e dayandırır.

İnsan; inancı, düşüncesi, mezhebi ne olursa olsun herkese saygı göstermelidir. Barış ve hoşgörü ön planda tutulmalıdır. Dini yorumların çağlara ve ortama göre dinin anlaşılma biçimleri olduğu kavranmalıdır. İtikadi, amelî, tasavvufi yorum biçimleri birer zenginlik olarak kabul edilmelidir.

Değer:

bir toplum içinde veya insanlar arasında benimsenmiş ve yaşatılmakta olan her türlü duygu, düşünüş, davranış, kural ve kıymettir. Söz ve davranışların doğru, yanlış, güzel, çirkin, iyi ve kötü şeklinde tanımlanmasını sağlayan temel etken değerdir. Bu bakımdan günlük konuşmalarda iyi, kötü denildiğinde ahlaki değerler; güzel veya güzel değil denildiğinde sanatsal değerler; helal, haram denildiğinde ise dini değerler kastedilir.

Muharrem ayının 10. günü **aşure** pişirip komşu ve yakınlarla dağıtmak, evlenen kızların çeyizine Kur'an-ı Kerim koymak, selamlaşırken "Esse-lamü aleyküm", "Ve aleyküm selam. "İfadelerini kullanmak da dinimizin etkisiyle oluşan örf ve adetlerimizdendir.

Kul hakkı

Allah (c.c), şirk hariç kendisi ile ilgili hakları dilerse bağışlayabileceğini bildirmiştir. Kul hakkına hiçbir şekilde müdahale edilemez. Hz. Peygamber de müdahale etmemiştir. Nitekim Yüce Allah hak sahibi razı olmadıkça veya hakkı ödenmedikçe kul hakkını affetmez. Dolayısıyla kişi o günahtan (kul hakkından) hak sahibi bağışlamadıkça kurtulamaz.

Dinler Evliliğe Önem Verir

Hinduizm'de evlilik başlıca görevlerden birisidir. Evlilik yaşına gelen gençlerin dini kurallara uygun olarak evlenmesi öğütlenir.

Çin'de yaygın dinlerden olan Konfüçyanizm de insanın evlenmeden ölmesi günah sayılır.

Japonların milli dini olan Şintoizm'de evlilik kutsal kabul edilir. Evlilik törenleri mabetlerin bitişiğindeki nikah salonlarında din adamları tarafından düzenlenir.

Kur'an'da ve sünnette evlilik çağına gelen kişilerin evlenmesi teşvik edilirken diğer yandan evlilik dışı ilişkiler,

"Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, bir hayasızlıktır ve çok kötü bir yoldur." ayetiyle yasaklanmıştır.

Peygamberimizin Davranışları

Hız. Muhammed (s.a.v)'in Bedir Savaşı'nda esir alınan düşman askerlerinin her birinin on Müslümana okuma yazma öğretmesi karşılığında özgür bırakması, onun amacının öldürmek veya cezalandırmak olmadığını gösterir.

Hız. Peygamber yıllarca kendisine ve Müslümanlara eziyet eden Mekkeli müşrikleri affetmiştir. Uhut Savaşı'nda sevgili amcası Hız. Hamza'yı şehit eden kişiyi bağışlamıştır.

Hız. Muhammed, Mekke'de Medine'ye hicret ettiğinde, aralarında düşmanlık bulunan Evs ve Hazreç kabilelerini barıştırmıştır.

Hız. Peygamber, Hicret'ten sonra kendisine gelerek Mekkeli müşriklerle savaşmasını isteyen kişileri, "Sabredin, ben savaşla emrolunmadım." diyerek geri çevirmiştir.

Laiklik

1924' de Halifelik kaldırılmıştır.

Laiklik ilkesi 1937 anayasasına girmiştir.

Dinin doğru öğretilmesi ve yozlaştırılması taassuba neden olur. **Taassup**; bir düşünceye, bir inanışa körü körüne bağlanıp ondan başkasını kabul etmeme durumudur.

Atatürk, ülkemizde Diyanet İşleri Başkanlığını kurdu muştur. Kur'an-ı Kerim'in anlaşılması için çalışmalar yaptırmış, Türkçe Kur'an tercümesi ve tefsirinin yapılmasını sağlamıştır. **Elmalılı Muhammed hamdi yazır**

Konyalı Mehmet Vehbi Efendi de 1923-1927 yılları arasında on beş cilt halinde "Hulasatül-Beyan fi Tefsiri'l Kur'an" adlı eserini yayımladı.

Atatürk, halkın İslam'ı daha iyi anlayabilmesi için hadislerin Türkçeye tercüme görevini Babanzade Ahmet Naim Efendi'ye vermişti. Ahmet Naim Efendi Buhari'nin kitabının ilk üç cildini Türkçeye tercüme etmiş, vefatından sonra da eser Kamil Miras tarafından tamamlanmıştır.

Din hizmetlerinin politikanın dışında ve üstünde tutulması gerçeğinden hareketle 3 Mart 1924 tarihinde Şer'iye ve Evkaf Vekâleti kaldırılarak Baş vekâlete bağlı Diyanet İşleri Reisliği, bugünkü adıyla Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur.

Din Hizmetleri

Müftü:

Diyanet İşleri Başkanlığının il ve ilçelerdeki en üst düzey görevlisi müftüdür. Müftüler görevli oldukları il ve ilçelerde halkı dini konularda bilgilendirmek, din hizmetlerinin sağlıklı ve düzenli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamakla sorumludurlar.

Vaiz:

Vaizler görevlendirildikleri camilerde vaaz vermekle yükümlüdürler.

İmam:

Cemaate namaz kıldıran, cami hizmetlerini yerine getiren din görevlisidir.

Kur'an Kursu Öğreticisi

Diyanet işleri Başkanlığı'na bağlı olarak faaliyet sürdüren kurslarda Kur'an öğretmekle görevli kimselerdir. Bunların başlıca görevi Kur'an-ı Kerim-i usulüne göre yüzünden okumayı belletmek, öğrencilere tecvit konusunda bilgi vermektir.

Müezzin:

Namaz vakitlerinde ezan okumak. Vakit, bayram, cuma ve teravih namazlarında, gerektiğinde cenaze namazlarında ibadetin gerektirdiği her türlü müezzinlik hizmetini yapmak

Farz namazlardan önce kamet getirmek

Hutbe, halka hitap etmek ve söz söylemektir. Terim anlamlı ise cuma namazı ve bayram namazlarında minbere ya da yüksekçe bir yere çıkıp Allah'ı anıp Peygambere salavat getirerek toplumun çeşitli konularda bilgilendirilmesidir.

İslam Dinine Katkı Sunan Türkler

Ebu Hanife (699 -767)

İslam hukukunu sistemleştiren temel esasları belirleyerek, kendi adıyla anılan Hanefilik mezhebinin önderi olmuştur. Ebu Hanife, Kur'an ve Hz. Peygamberimizin sünnetini esas almış ve bunları aklın ilkeleri doğrultusunda yorumlamıştır.

Maturidi (852 - 944)

İmam Maturidi'nin yetiştirdiği Semerkant, Ebu Hanife'nin görüşlerinin yaygın olduğu bir ilim merkeziydi. Maturidi kalam, mezhepler, tefsir ve fıkıh alanında birçok eser vermiştir. İmam Maturidi'nin "Kitabul Tevhit ve Makalat" adlı eserleri kelimelerle; "Tevilatul Kur'an" ise tefsirle ilgilidir.

Ahi Evran (13. yy)

Anadolu'daki Ahilik teşkilatının kurucusu olan Ahi Evran, Asya'dan Anadolu'ya yerleşen tasavvuf bilginlerindendir.

İslam'da Sanat

Arap harfleriyle güzel yazı yazma sanatına **hüsn-nühat** denir. En meşhur **Hafız Osman**

Kur'an-ı Kerim olmak üzere bazı el yazması dini eserlerin sayfa kenarlarını, konu başlıklarını, cümle sonlarını, satır aralarındaki boşlukları yaldızlı çizgi ve motiflerle süslemişlerdir. Buna **tezhip** denir. Tezhip, altın yaldız ve boya ile yapılan bir çeşit kitap süsleme sanatıdır.

Kağıt veya deri üzerine sulu boya veya altın suyu ile ince fırçalar kullanarak yapılan renkli resim sanatına **minyatür** denir. Bu sanatta resimlere ışık, gölge ve derinlik yansıtılmaz.

Ebru, atalarımızın önem verdiği sanat sallarından biridir. Ebru; kağıt süslemeciliğinde kitle, kola vb. yapıştırıcılarla yoğunlaştırılmış su üzerine yağ ile sulandırılmış, yağlıboya damlatarak yapılan ve kağıda geçirilen süstür.

Hilye, Hz. Peygamberin fiziksel özelliklerinin ve güzelliğinin sade bir dille anlatıldığı eserlerdir.

İslamda Bilgi Kaynakları

Akıllı Vahiy Duyular

Eğitim

Yüksek öğretim alanında ilk eğitim kurumu Abbasi Halifesi Memun tarafından Bağdat'ta Beytül Hikme adıyla kuruldu.

Hiz. Muhammed (s.a.v) aynı zamanda bir öğretmendi. Medine'ye hicret edince ilk önce bir mescit yaptırdı. Bu mescidin bitişiğinde "**suffe**" adı verilen odalar yaptıran Hiz. Muhammed (s.a.v) burada eğitim ve öğretim faaliyetlerine ağırlık verdi.

Halife Me'mun, Beytül-Hikme'nin bünyesinde bir kütüphane oluşturdu. Buraya Bizans, Hindistan, İran gibi birçok ülkeden çok sayıda kitap getirtti. Özellikle Yunanca, Sanskritçe ve Farsçadan birçok kitap Müslüman bilginlerce Arapçaya çevrildi.

İslam dünyasında ilk büyük medreseyi Türkler kurmuştur. Alparslan'ın emriyle veziri Nizamü'l Mülk tarafından Bağdat'ta kurulan Nizamiye Medresesi'nde İslami bilimlerin yanı sıra edebiyat, matematik, felsefe gibi dersler de okutulmaktaydı. Osmanlılar Dönemi'nde ilk medrese Bursa'da Orhan Gazi tarafından kurulmuştur.

Dinler

Vahye Dayalı Dinler:

Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam

Yahudilik

Yahudiliğin peygamberi **H. Musa'dır**. Bu nedenle Yahudiliğe "**Musevilik**" de denir. Zamanla H. Musa, Mısır'da büyük sıkıntılarla karşılaşan İsrail oğullarıyla birlikte Mısır'dan çıkmak zorunda kaldı. Sina'ya vardığında Allah, Yahudiliğin temel ilkelerini oluşturan "**On Emir**"i iki levhaya yazılmış halde H. Musa'ya verdi.

H. Musa'dan sonra İsrail oğulları Filistin'e gitmiştir. Daha sonra H. Davut, Kudüs'ü fethedip Yahudilere en parlak dönemlerini yaşatmıştır. Oğlu H. Süleyman, babası tarafından hazırlanan yere Süleyman Mabedini yaptırmıştır.

Yahudiler bugün yoğun olarak İsrail'de yaşamaktadırlar. Yahudiliğe göre Allah birdir, yaratılmamıştır, sonsuzdur, her şeyi bilir ve her şeyi yaratmıştır. **Yehova** en çok Yahudileri sever. Yahudilerin milli tanrısıdır.

Yahudilerin kutsal kitabına Eski Ahit denir. Buna Yahudiler Tanah adını verirler. Tanah'ın bir bölümü olan Tevrat ise çoğu zaman Yahudilerin kutsal kitabının tamamı için kullanılır.

Yahudiler ibadetlerini **havra veya sinagog** denilen yerlerde yaparlar. Önem verdikleri ibadet yerlerinden biri de H. Süleyman tarafından Kudüs'te yaptırılan ve günümüzde sadece "Ağlama Duvarı" kalan mabettir.

Cumartesi onların özel ibadet ve tatil günleridir. Yahudilikte erkek çocuk doğduktan sonra 8 gün sonra sünnet edilir. On üç yaşında dini törenlere katılır. Evlenme törenleri sinagog da yapılır.

ON EMİR

Seni Mısır diyarından, esirlik evinden çıkaran Yehova benim.

Karşında başka tanrıların olmayacaktır. Kendin için put yapıp ona tapmayacaksın. Yehova'nın adını boş yere ağzına almayacaksın

Cumartesi gününü sürekli hatırlayıp onu kutsal sayacaksın.

Anne ve babana saygı göstereceksin.

İnsan öldürmeyeceksin.

Zina etmeyeceksin.

Hırsızlık yapmayacaksın.

Komşunun evine karşı açgözlülük etmeyeceksin.

Simgeleri Yedi Kollu şamdan ve Davut Yıldızı

Hristiyanlık

Hristiyanlık Filistin bölgesinde yaşayan İsrailoğullarına gönderilmiştir. En yaygın olduğu bölge Avrupa'dır. Kuzey Amerika'nın tamamı, Güney Amerika'nın kıyı kesimleri ve Avusturalya'nın büyük çoğunluğu Hristiyan nüfustan oluşmaktadır.

Hristiyanlığın peygamberi **H.İsa** (a.s)'dır. H. İsa Filistin'de Nasıra denilen bir köyde doğmuştur. Annesi H. Meryem'dir. H. İsa da aynen H. Musa gibi İsrail oğulları soyundandır. Ancak H. İsa Yahudilerin ırka dayalı din anlayışına karşı çıktığı için Yahudi din adamları onu dışlamıştır. Onun hakkında birtakım iftiralar uydurarak. H. İsa'yı düşman ilan etmişlerdir.

H. İsa'ya ilk başta on iki kişi inanmıştır. Bunlara "**havariler**" denir. Hristiyanlık H. İsa'dan sonra havarilerin gayretleriyle yayılmıştır.

Hristiyanlık dininin kutsal kitabı İncil'dir. Hristiyanlıkta inanç esaslarının temelini "teslis" oluşturur. Teslis "üçlü tanrı inancı" demektir. Teslisin unsurları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'tur.

Hristiyanların ibadet yeri kilise ve katedrallerdir. Din adamları ise papaz, rahip veya rahibe adını alır. H. İsa'nın idam edildiğine inandıkları çarmıh (haç) hem Hristiyanlığın hem de kilisenin sembolüdür.

Hint Dinleri:

Hinduizm, Budizm, Caynizm, Sihizm

Hinduizm

Hinduizm dinine bazı kaynaklarda Brahmanizm de denilmiştir. Bu dinin tespit edilmiş bir kurucusu yoktur.

Hinduların Tanrı inancında üçleme (teslis)nin varlığı dikkat çeker. Bu üçleme içinde Brahma yaratıcı, Vişnu koruyucu, Şiva ise yok edici tanrıdır. Himalaya Dağları ve Ganj Nehri kutsal yerler olarak kabul edilir.

Hinduizm'de kutsal bilgilerin tamamını içine alan "Veda"lar vardır, ibadet tapınakların olduğu her yerde yapılabilir. İbadetlerin belli bir şekli yoktur.

Hinduizm'de kast sistemi vardır. **Kast**, aynı işle meşgul olan, görev ve yetenekleriyle birbirine sınıksız bağlanan insanların meydana getirdiği birlik anlamına gelir. Kişi kendi isteği doğrultusunda kast seçemez.

Hinduizm'de inek bütün varlıkların anası sayıldığı için kutsal kabul edilir. İnek eti yenilmesi yasaktır. Ruhun ölmezliğine inandıkları için ölülerini gömmezler. Cesetleri yakarak küllerini Ganj Nehri'ne atarlar. **Semboller OM işaretidir.**

Budizm

Budizm'in kurucusu olarak kabul edilen Buda (Gotama) MÖ563 - 483 yılları arasında yaşamış bir filozoftur. Kendisine ilham geldiğine inanıldığından dolayı "aydınlanmış" anlamında "Buda" ismi ona sonradan verilmiştir.

Budizm'de **karma-tenasüh** (ruh göçü) inancı, beden ve arzuların ihtiraslarından kurtulmayı ifade eder. Nirvana ise defalarca dünyaya gelme döngüsünden kurtulmaktır. Budizm'in temel hedefi insanı tek kurtuluş ve mutluluk noktası olarak görülen Nirvana'ya erdirmektir.

Caynizm

Caynizm de MÖ 6. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Kurucusu, soylu bir aileden gelen Vardhamana'dır. Vardhamana, Hindu ayinlerinin şekilciliğine, din adamlarının (Brahmanlar) otoritesine

ve kast sistemine karşı çıkmıştır. Caynizm, Budizm gibi yaratıcı bir Tanrı fikrini kabul etmez. Alemin ebediliğine inanan Caynistler tanrı yerine "Tirthan-kara" denilen kutsal varlıklara tapınırlar. Öldürmemek, yalan söylememek, çalmamak, asgari bir mal ile yetinmek onların en önemli ahlakî prensipleridir.

Sihizm

Sihizm MS 16. yüzyılda Hindistan'da kurulmuştur. Kurucusunun adı Guru Nanak'tır. Buda ve Vardhamana gibi Hinduizm'in yozlaşmasından memnun olmayan Nanak, Hinduizm'in tanrı anlayışına, kast sistemine ve din adamlarının otoritesine karşı çıkmıştır. Nanak daha sonra İslam'la karşılaşmış ve ondan aldığı tevhit gibi bazı prensipleri Hindu inancıyla karıştırarak yeni bir din kurmuştur. Sihler özel giysileriyle dikkat çekerler. Başlarındaki serpuş onların dinsel giyim tarzlarını oluşturur.

Sihler tek tanrıya, Adi-granth adlı kutsal kitaba, bir kimsenin fiillerinin gelecek hayattaki haline tesir edeceğine (karma) ve ruh göçüne inanırlar.

Çin ve Japon Dinleri:

Taoizm, Konfüçyanizm, Şintoizm

Taoizm MÖ 6. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Bu din, Çin dinlerinin genel özelliğini oluşturan "Tao" kavramı üzerine kurulmuştur. Kurucusu Lao Tzu'dur.

Evren iki gücün tesiri altındadır. Bunlar Yin ve Yang'tır. Yin dişil, yang da eril gücü temsil etmektedir. Bunlar gece ile gündüz, kadın ile erkek gibidir. Taoizm'in temel felsefesi tabiattaki düzeni takip etmektir.

Konfüçyanizm

Konfüçyanizm MÖ 6. yüzyılda Çin'de ortaya çıkmış bir dindir. Adını kurucusu kabul edilen Konfüçyüs'ten almaktadır. Dinden daha çok bir ahlak ve hikmet yolu olarak gösterilir. Konfüçyüs öbür dünyanın varlığını inkâr etmemekle birlikte, yapılan kötülüklerin cezasının bu dünyada çekileceğini söylemiştir.

Şintoizm

Şintoizm "tanrıların yolu" anlamına gelmekte ve Japonların geleneksel milli inançlarını ifade etmektedir. Şintoizm'in belli bir kurucusu ve inanç sistemi yoktur. Çok tanrıcı bir din olup milli ve geleneksel bir karakter taşır. Şintoistler diğer dinlere tepki göstermezler. Ata ruhlarına saygı bu dinin en önemli özelliklerindendir. Ataların öldükten sonra yaşadığına inanan Şintoist Japonlar, onlar için evlerinde bir atalar köşesi oluştururlar. Şintoistlerin çoğu aynı zamanda Budist'tir.

Dinlerde İbadet

Günümüzde Hristiyanlıkta Müslümanların anladığı manada bir namaz ibadeti yoktur. Bununla birlikte sadece Süryani Ortodoks ve Ortodoks Ermeni Kilisesi'nde secdeli ibadet vardır. Yahudilikte ibadet anlayışı İslam'daki ibadet anlayışından farklıdır. Bu dinde ibadetten maksat duadır. İbadette en önemli unsur Yahve'nin adını zikretmektir. İbadet; tav, Tora(Tevrat) çalışması ve Tora emirlerini yerine getirmek olmak üzere üç şekilde yapılır. Hinduizm'de ibadet; dilekte bulunma, aracı kılma, övgü ve tapınma şeklinde icra edilir. Hindular dua ve ibadetlerini tanrıların heykelleri önünde yaparlar. Günlük ibadetini yapacak olan bir Hindu, sabah gün doğmadan kalkar, "OM" kelimesiyle Tanrı (Brahma)'nın ismini anar ve yıkanır. Yüzünü doğuya dönerek oturur ve Tanrı'sına yalvarır. Budizm'de Budaya ibadet ve dua edilir ve ondan bir şeyler istenir. İbadete Buda'ya saygı cümleleriyle başlanır.

Tek tanrıya inanan Sihlerin ibadeti basit ve sadedir. Amritsar'daki Altın Mabet 'in havuzunda ibadet maksadıyla yıkanılır. Ayin ve ibadetleri belirli bir dua ve yıkanmaktan ibarettir. Japonların büyük çoğunluğunun bağlı olduğu Şintoizm'de, günlük ibadet evde veya rahipler tarafından mabetlerde yapılır. Tanrılara ibadet; dua etmek, pirinç ve pirinç şarabını kurban sunmakla yerine getirilir. Konfüçyanizm'de Gök Tanrı'ya hamt edilir, ona karşı günah işleyenlerin duasının işe yaramayacağına inanılır.

Dinlerde benzer ibadet şekillerinden bir diğeri de oruçtur. İslam'a göre oruç tan yerinin ağarmaya başlamasından güneş batıncaya kadar insanın yeme, içme gibi bazı bedensel isteklerden uzak durmasıdır. Hristiyanlıkta şükran

orucu ve kilise orucu olmak üzere iki tür oruç vardır. Şükran orucu belirli bir süre katı besinlerin yenilmesinin yasak olduğu oruçtur.

Yahudilikte oruç Allah'a şükretme, yas tutma, kötü günleri hatırlama ve günahlara kefaretle amacıyla olup toplam altı gün-dür.

Hinduizm'de oruç genellikle belirli bazı besinleri yememe, yani bir çeşit perhiz şeklindedir. Hindular her ayın on bir ve on ikinci günlerinde oruç tutarlar.

Budistler her iki ayda bir gün oruç tutarlar. Arzulardan kurtulmanın yolu oruç tutmaktır.

Dinlerde benzer ibadet şekillerinden bir diğeri hacdır. Hac, aynı inanç mensubu olan kimselelerin dini anlam yükledikleri yerleri belirli dönemlerde ziyaret etmeleridir. Müslümanlar Kâbe'yi, Yahudiler Süleyman Mabedini, Hristiyanlar Efes'teki Meryem Ana Evini, Hindular da Ganj Nehri'ni hac amacıyla kullanmaktadırlar.

Dinlerde Önemli Günler ve Geceler

İslam'da yıl içinde kutlanan Ramazan ve Kurban Bayramları diye iki büyük bayram bulunmaktadır. Cuma günü önemli olup Kadir Gecesi, Miraç Kandili, Berat Kandili, Regaip Kadili, Mevlid Kandili gibi geceler kutsal kabul edilmiştir.

Hristiyanlık 'ta önemli günler ve geceler genellikle Hz. İsa ile ilgilidir. Hz. İsa'nın doğumu, ölümü, dirilişi ve göğe yükselmesi gibi olayları anmak için kutlamalar yapılır. Hristiyanlıkta pazar günleri önemlidir.

Yahudilikte üç dini bayram vardır: Pesah (Mayasız Ekmek Bayramı), Şavvot (Hasat Bayramı) ve Sukot (Çardaklar Bayramı)'tur. Bunlar hem hac bayramları hem de zirai bayramlardır. Ayrıca Yahudilerin hiçbir iş yapmadan geçirdikleri şabat (yedinci gün- cumartesi günü) bayramı vardır.

Hinduizm'de birçok bayramdan en önemlisi Divali, önemli bir Hindu bayramıdır. Işıklar Bayramı olarak da bilinir. İyiliğin kötülüğe karşı zaferini temsil eder. Çok tanrılı dine (Hinduizm) inanılan Nepal'de Holi olarak adlandırılan festival ise ülke halkının inancına göre yüzlerce yıl önce yaşamış bir tanrının şeytana karşı galip gelmesinin kutlaması olarak bilinir.